

vidt, det er ikke det, der skulde til, at nu skal man tilbage til Tvang og til Indskrænkning. Det kan ikke være andet end, at vi, der have staaet paa det Standpunkt hele Tiden, kun kunne føle os tilfredsstillede ved, at det er gaaet saaledes. Men samtidig med, at Kommissionen siger, at den maa erkende, at Stordriften og Storkapitalen ere Skyld i, at Samfundsforholdene ere saa forvirrede, som de ere for Djebliffet paa Næringsvæsenets Omraade, samtidig dermed udtaler den, at dette Fundament, som Folk klage over alle Vegne, er ingen Lovgivningsmagt i Stand til at forandre. Naar man siger dette og samtidig paastaar, at Kampen mellem den lille og store Kapital vil vedblive at bestaa, saa længe det menneskelige Samfund arbejder, da forekommer det mig, at efter at man er kommen til det Resultat, at Storkapitalen og Stordriften er Skyld i Ulykken, men at man i Virkeligheden ikke kan komme den til Ruds under de nuværende Forhold, fordi man mener, at Lovgivningsmagten ikke har den fornødne Myndighed til at røre ved det fundamentale Grundlag, saa burde man sige stop. Saa burde man ikke begynde paa Ting, som ikke ere i Stand til at frembringe en Forbedring, men som efter min Mening yderligere vilde skaffe Forvælling og Utilfredsighed med de Forhold, som eksistere. At sige, at Kampen mellem den store og den lille Kapital vil vedblive, saa længe det menneskelige Samfund arbejder, forekommer mig at være en overordentlig dristig Paastand. Jeg tvivler meget om, at ret mange Videnskabsmænd vilde tillade sig en saa dristig Ytring, som Kommissionen her har tilladt sig. Jeg antager ikke, at Kommissionens Medlemmer, den Dag, de bleve enige om at nedskrive denne Sætning, have haft noget Grinde paa Jærnbane-, Telegraf- eller Poststationen. Dersom de havde haft Grinde her den Dag, dersom de f. Eks. skulde være ført ud til deres Landsted med Jærnbanen, vilde de maaste være komne i Tanker om, at der dog eksisterer nogen Drift, hvor Kampen mellem den lille og store Kapital i Samfundet allerede er ophørt, thi det ville vel alle erkende, at der, hvor Staten har overtaget Driften, Produktionen og Ledelsen, der er Kampen mellem den lille og den store Kapital hørt op. Paa det Omraade er der Fred, der

lønnes de, der have Bestillinger, paa en saadan Maade, at de ere i Stand til at eksistere og føre en taalelig Eksistens. Hvis Kommissionen var gaaet videre og havde undersøgt de Ting, som i Nutiden, om end blot i Dagspressen, komme frem om den Sag, vilde have erfaret, at der er ikke saa ganske saa Mennesker, ikke blot i dette Land, men over alt i Verden, som nære den Opfattelse, at det nok skal lykkes ogsaa at saa andre Storbedrifter end dem, der allerede nu ere under Statens Omraade, ind der under, saaledes at Kampen mellem den lille og store Kapital maa komme til at ophøre paa mange flere Omraader end dem, jeg har nævnt, saaledes at vi kunne komme til at tillegne os for hele Befolkningen de Goder, som Storindustrien byder os alle, men som nu kun komme enkelte Privatkapitalister til gode.

Efter at de nu have erklæret sig fallit paa dette Omraade og ikke villet røre ved det Fundament, som efter deres Formening er den egentlige Aarsag til Ulykken, saa fremkomme de i deres Motivering af det, de foreslaa, med Modsigelse paa Modsigelse, og jeg skal fremføre adskillige Eksempler derpaa, om hvilke ærede Medlemmer muligvis dog ville erkende, at det er saa rene Modsigelser, som tænkes kan, paa de Omraader, Kommissionen bearbejder. Man siger saaledes, at der ikke kan drages nogen bestemt Grænse mere imellem Fabriksdrift og Haandværksdrift, og deri giver jeg Kommissionen fuldstændig Ret. Man siger endvidere, at paa Maskiners Benyttelse beror Haandværkets Udvikling nu om Stunder. Man siger, at Jagprovernes Karakter bliver ikke saaledes, at de kunne afgive Betryggelse for, at kun fuldt ud dygtige Haandværkere saa Afgang til at øve Haandværksdrift. Man erkender altsaa, at der ingen bestemt Grænse er mellem Haandværkere og Fabrikanter, man erkender, at Haandværkets Udvikling beror paa Brugen af Maskiner, altsaa af Stordriften, og man erkender, at den Prøve, som forlanges, ikke er noget Bevis for Dygtighed i Jaget, men noget, som enhver Væredreng, der har udstaaet sin Lære, er i Stand til at udføre. Men saa siger man samtidig senere hen i Motivterne, at Jagprover bevirke Fremgang i Haandværkerdygtigheden, og man vil stelne mellem Produkter fra